

S O K F É L E .

20. Szám.

Béts. Martius 8-dikán.

1833

Emlékeztető Jegyzetek.

M a r t i u s .

6 Mart. — 1814. N. B. Laon felé nyomúl, de hallván, hogy Blücher jö, megáll Corbeney mellett. Az Oroszok Vinzingerode, Woronzof 's Sacken alatt előre haladnak az Aisne folyam 's a' Laoni út közt, hol az egész porosz had egyesül; állása előlről 's oldalról tsaknem megtámadhatatlan; de N. B. elhatározza magát az ütközetre, hogy már valahára megszabadúlhasson a' nyughatatlan Blücher-től. — 1821. Moldva 's Oláh Ország felzendülnek a' Törökök ellen. Ipsylanti Hertzeg Jassyban tartja bemenetelét, 's kikiáltja Görög Ország függetlenségét.

7 Mart. — 1814. Alig virrad meg, 's elkezdődik a' szörnyü ütközet. Az Oroszok makatsúl hartzolnak, Grouchi, Victor, Nausouti Generálok megsebesítettnek. A' Frantziák a' tsatateren maradt holtaknál egyebet nem nyernek. Mélyen hat ez az ütközet N. B.—ra 's vezéreire. — 1822. Szörnyü éri háború Kölnben. — 1829. Portugalliában minden rend felbomlik (l. 2. 3. Mart.)

8 Mart. — 1587. Er'sebet alá írja Maria Stuart halálos ítéletét. — 1539. Kasimir lengyel Király adoptálja Nagy Lajost. — 1814. Az egyesültek meghatalmazottjai még egyszer ajánlák Frantzia Ország régi határit, de N. B. új győzedelmek reményében tsak időt akar nyerni az alkudozással. — A' Frantziák Laon felé nyomólnak, de a' motsárok közt egy szük úton makats ellentálásra találnek, az Oroszok éppen nem hátrálnak. — 1815. Ney Fővezérnek nevezetik N. B. ellen, de ez „A' Vitézek legvitézebbikének“ nevezi, 's rögtön elpártol egész hadával Királyától.

Statistikai Jegyzetek.

A' mindennapi éle. szükségait az ember ugyan az állatok 's növények országából kielégithette, de korán megtanította őtet azon vágyás, hogy életét könnyebbitse, az értzeket a' földbelsejéből előhozni. Nem

Toldalék a' M. Kurírhoz.

vélem hogy hibáznék azon közlés által, mennyit nyernek az emberek esztendőnként a' különbözőféle értzék-
ből; kezdjük a' kényesön:

	Máza.
Amádában Spanyol O. évenként találtatik	20,000
Illiriában, Karnioliában	6,000
Magyar és Erdély Or. ban	700
Bipontumban (Zweybrücken)	600
Peruban	3,000
Öszvesen	13,300 m.

Gazdag kényeső bányák vannak Japánban is.

V a s.

Vasat ásnak.

	Mázsát.
Ausztriában évenként	1,100,000
Svéd Or.ban	1,500,000
Norvéghben	150,000
Angliában	5,000,000
Porosz Or.ban	800,000
Frantzia Or.ban	700,000
Orosz	2,000,000
Szász	80,000
Bajor	130,000
Hassiában 's a' Rhénus jobb partján	600,000
Belgiumban 's Hollandiában	480,000
Sabaudiában	24,000
Piemontban	200,000
Olasz Or. 's Elba szigetén	280,000
Spanyol Or.ban	180,000
Egyesült Amerikai statusokban	500,000
Öszvesen	13,624,000 m.

R é z.

	Mázsát.
Angliában ásnak évenként	200,000
Ausztriában	70,000

	Mázsát.
Frantzia Or.ban	2,500
Hartz - ban	3,400
Hessen Casselben	1,000
Hessen Darmstadt	5,000
Mexicóban	4,000
Nassoviában	1,200
Norvégben	8,000
Orosz Or.ban	70,000
Svéd	70,000
Porosz	18,400
Spanyol	300
Szász	600
Öszvesen	<u>450,400 m.</u>

Vagynak ugyan még Japánban, Chinában, Marroccoban, Persiában 's más országokban réz bányák; de nem tudjuk esztendőbeli terméseit.

Ó n.	Mázsát.
Angliában	250,000
Austriában	70,000
Frantzia Or.ban	16,000
Hartzban	80,000
Orosz Or.ban	10,000
Nassoviában	12,000
Porosz Or.ban	70,000
Spanyol Or.ban	32,000
Szász Or.ban	10,000
Öszvesen	<u>550,000 m.</u>

C z i n.	Mázsát.
Angliában	100,000
Tseh Or.ban	2,000
Szász Or.ban	4,000
Öszvesen	<u>106,000 m.</u>

Frantzia Országban is találják egy időtől fogva nyomait. Spanyol Országban és Portugalliában találtnak elhagyattatott bányák. Chinában, Perúban, Malakkában 's Sumatrában gazdag bányák vannak.

E z ü s t.		Márk.
Austriai birodalom	Magyar Or.	80,000
	Erdély Or.	5,000
	Cseh Or.	2,400
	Salzburg 's Tyrolis	6,000
	Morva Or. 's a' t.	5,000
Bádeni főherczegség	200	
Frantzia Or.	3,600	
Hartz hegye	Hanoverában	} 36,000
	's Braunschweigban	
Nassovia	3,300	
Belgium 's Hollandia	700	
Porosz Or.	Mannsfeld	16,000
	Silesia	1,800
	Rhénusi tartományok	400
Szász Or.	52,000	
Sabaudia	2,500	
Szász - Coburg 's	} 2,000	
Anhalt - Bernburg		
Svéd Or.	5,000	
Württemberg	1,600	
Európában		223,700 Márk.
vagy is		1,118 $\frac{1}{10}$ Mázsa.

	Márk.
Buenos Ayres	542,578
Chili	27,894
Mexikó	2,196,126

	Márk.
Peru	575,984
Sibíría	87,000
	<hr/>
	3,428,582 Márk.

Öszvesen az egész világon 3,652,282 Márk.

vagy is $17,806\frac{9}{10}$ Mázsa.

Azon kívül vagynak Áfrikában, déli Ázsiában, Chinában 's Thibetben gazdag ezüst bányák, de nem tudjuk esztendőbeli termését.

A r a n y.

	Márk.
Áfrika	7,000
Austriai birodalom	{ Salzburg 118
	{ Magyar Or. 2,600
	{ Erdély Or. 2,500
Brasília	28,100
Buenos Ayres	2,067
Chili	11,468
Déli Ázsia	2,000
Hartz hegye	10
Mexikó	6,754
Piemont	25
Peru	3,194
Sibíría	3,000
Svéd Or.	8
Uj Granada	19,260

Öszvesen

 88,004 Márk.

vagy is $440\frac{1}{2}$ Mázsa.

A' leg - jobb böltselkedés.

A' régi történetekből a' maga nemében említésre csak nem leg méltóbb Timoleoné. Ezt a' különös embert nem a' tudomány, nem a' megvilágosított el-

me, hanem kőszikla erősségéhez hasonló bizodalma az Isteni gondviselésben tette említésre méltóvá: „Az — gondolá Timoleon — kinek a' dühösködő tenger habjai engedelmeskednek — ki a' megterhelhetett tengeri hajóval úgy játszik, mint egy száraz fa-leveletskével — kinek a' száz esztendő s tölgyfa csak fűszál, a' legnagyobb kőszikla csak porotska, — ki lehellelével erdőket tesz semmivé — ki még a' mezételen kövekből is a' tsekély mohnak atyai gondoskodással eledelt tud szerezni — bizonyára az embereket is meg tudja tartani, semmivé tudja tenni az istentelenek gonosz 's alattomos intselkedéseit, és törekedéseit. — Annakokáért egészen az ő szent akaratjára bízom magamat, és egyedül csak őtet félem.“

Ezen, az isteni erőről igaz megfogások által származtatott isteni félelem felül haladja azon emberi hatalmat, melly ő véle megbirkozni hátorkodik, semmivé teszi mind azon ijesztéseket, mellyek a' halandók szíveit olly gyakran el foglalják, le alacsonyítja az első helyek keresőit, 's meg alázza a' kevélyeket. Ezt maga magán is tapasztalta Timoleon.

Három zsvány frigyét kötött Timoleon élete ellen, 's ezen gonosz tervet akkor akarták véghez vinni, midőn ő a' vett jókért menyei Attyának az ő szentegyházában hálákat adna. Hogy pedig ezen utálatos tzeljokat annál könnyebben elérhessék, külömbféle helyeken rejtették el magokat, és már lesték az ájtatoskodó Timoleont. De mi történt? egy idegen meg pillantván egyikét a' frigyeselek közzül, reá rohant, 's a' földre verte. A' másik kettő vélvén, hogy az ő alattomos szövetségek el van árulva, azonnal Timoleon lábaihoz rohantak, és utálatos szándékjokat meg vallották. De mindjárt világosságra jött, hogy azon idegen, feltételekről leg kevesebbet sem tudott, hanem a' leverette-

tett gonosztévő ez előtt több esztendőkkal az idegen őttsét meg gyilkolta. Hijjában kereste őt a' boszszuálás után szomjúhozó ezen szempillantásig, mellyben ismét éppen egy más gyilkolást akart elkövetni.

Plutarch ámbár pogány történet író, de még sem beszélhet ez alkalmatossággal az isteni gondviselésről álmélkodás nélkül, ki úgy igazgatta az emberek útait, hogy egy tsapás boszúlja meg egy ártatlan halálát, a' másoknak pedig tartsa meg életét.

XVI Lajosnak midőn a' világra jött két hegyes foga volt, mellyekkel ő több dajkának emlőit öszve harapdálta, Hugo Grotius, ki éppen ekkor Párisban volt, ezt mint egy sejtésnek tekintvén így írt barátjához: „Caveant sibi vicini a mordacitate huius principis.“ Melly nevezetessé lett ez a' mondás, bizonyítja ezen Király tselekedeteinek története. M. L.

Bort 's szerelmet zengne nyelvem,
 Hogy ha keblem isteni
 Ihletés varázs szikrája
 Kedvre tudhá inteni,
 Dallban élne nálam a' szív
 'S édesb élet öröme,
 Tsak egy méz tsepp édességet
 Kaphatna búm üröme.
 Rózsa ajkat, bogár szemet,
 Liliom mejj halmokat,
 Tokaj nedvét, ambróziás
 Ibolyát, zöld partokat,
 A' honn lelkes bajnokait
 Az ősz Duna habjait
 A' Görög vas járma alatt
 Fel dúlt várak romjait

Énekelném szív emelő
 Lant húrja lágy hangjain
 A' virányos völgyek ölén
 'S a' hegyek tarormain.
 De mit zengjek én szerelmet
 Képzelt idők szellemét,
 Mit zenegjem a' honn el múlt
 Vagy tán jövő Édenét?
 Minek zengjek ró'sa ajkat
 Liliom mejj halmokat
 Nektár kelyhű kék ibolyát
 Remény szín víz partokat? —
 Vagy korább év hartzfiai
 Kék Tisza vig habjait
 Mohos, regés, várormokat
 Az ősz Duna árjait. —
 Holott lantom húrjait bár
 Dalra rántsa is kezem
 Vig dalomat tsak ugyan köny
 'S zokogás közt végezem.

J. P.

 R e j t e t t s z ó .

Noha télben nints élete
 E' szó első tagjának,
 Télben és nyárban felette
 Sok fogyasztói vagnak.
 Meg vagyon a' második tag,
 A' világon mindenben;
 De ne keresd azt halgatag, —
 Lelkedben 's az Istenben!
 Hanem egy r-nek, hijjával
 Szorgalommal és munkával
 Gyűjtsed, — hogy rajtad segítsen.
 Az egész ront hogy építsen.

 Megfejtés a' 19. számban: Terem.